

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱՅՆՈՐԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամբողջ 30րդ տարեշրջանի (1914 օգոստոս-1915 յուլիս) բաժնորգացիներն է 20 ֆրանկ. թիւրքերի և Պարսկաստանի համար 10 ֆրանկ, ԿԱՆԻՍԿԱՆ Առաջին քաղաքացիներն է 2 ֆրանկ. թիւրքերի և Պարսկաստանի համար 1 ֆրանկ. Եւամակ կամ զրամ զրկել այս հասցեով.

M. PORTOUKALIAN
Directeur du journal Armenia
MARSEILLE (France)

Լ ՏԱՐԻ

1915 ՄԱՐՏ 24 ԴՆ.
(Լ.Տ. 1915 Մարտ 11)

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը կթէ հարկ համարի, համառոտելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները: Պարտաւոր չէ վերադարձունել չհրատարակուած ձեռագիրները: Ծանուցումներ կրնան ընդհատել հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով: Ծանուցման 1 միջակ գիրը 1 ամսով կարժէ. 1 գլխագիրը 2 ամսով:

Les annonces en français et en arménien sont reçues au bureau de la Rédaction: Place Alexandre-Labadié, 17

ԿՈՎԿԱՍԻ

ՀԱՅ ԿԱՄԱՆՈՐԱՆԵՐՈՒՆ
ՆՊԱՍՏՈՂ ԿՈՄԻՏԷ

COMITÉ DE SECOURS AUX VOLONTAIRES
ARMÉNIENS DU CAUCASE

Թիւրքահայաստանի մէջ կրուող հայ կամաւոր զինուորներուն օգնելու նպատակով Մարտիլի մէջ կազմուած է « Կովկասի հայ կամաւորներուն նպաստող կոմիտէ » մը հետեւեալ անձերէն.

Առ. ապետ՝

Մկրտիչ փորթուղալեան.

Առնապալիք՝

Գարեգին Յոննանեան.

Գաւառապան՝

Գարեգին Շահլամեան.

Խ. Բն. Կականճեք՝

Յովհաննէս Սահաթեան,

Յովհաննէս Պալթաեան,

Յովհաննէս Կիւլէսէբեան,

Արշակ Թորոսեան.

Թղթակցութիւններ պէտք է զրկել Արմէնիայի խմբագրութեան, ինչպէս նաեւ բոլոր նուէրներ Արմէնիայի միջոցով կամ ուղղակի գան. Հապահի հասցէին (K. Chahlamian, Rue Longue des Capucins, N° 16, Marseille).

Կոմիտէի նպատակը պիտի ըլլայ Մարտիլի և Արտասահմանի բոլոր հայ գաղութներու մէջ նպաստներ հաւաքել և զրկել թիֆլիս նոյն նըպատակով կազմուած Ազգային Բիւրոյին:

Երբ Կովկասի մէջ խմբուած հայ կամաւորներ կերթան իրենց անձ բոլորանուէր գոհել թիւրքահայաստանի ազատութեան Ս. Գործին, արտասահման գտնուող Հայեր պիտի կրնան այնչափ անսիրտ ու անտարբեր մնալ որ գէթ իրենց գան. ձեն մաս մը շնորհին այդ գործին իրենք ալ մասնակցած լինելու համար:

Ով որ Հայ է, ով որ մարդ է և կը զգայ, թող փութայ իր նպատար հասցունելու:

ԲՈՎԱՆ ԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Խնջ տեսակ կ առաւարտութիւն պէտք է ունենայ ապագայ Հայաստանը. — Նամակ Ամերիկայի Մրցեալ-Նամակներն (Ֆրէզի). — Ամերիկացիների նպատար կովկասի Հայ կամաւորներին. — Կեանքը. — Ռուս զօրաբանակը թիւրքահայաստանի մէջ. — Տարտանքի ու մեղադրութիւն. — Զմիւռնի ու մեղադրութիւն. — Ռուս նաւատորմը Վոսիոքի մօտ. — Թիւրքական վայրագութիւններ Աւրապատականի մէջ. — Տեղական. — Թիւրքական լուրեր. — Համաւարտական պատերազմը. — Օրացոյց. — Ծանուցումներ:

ԻՆՉ ՏԵՍՈՒԿ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ
ՊԼՏԻ ԵՒ ՈՒՆԵՆԱՅ
ԱՊՊՐԱՅ ՀԱՅՍՏԱՆԸ

Ներկայ տագնապալից օրերուն՝ մանաւանդ ապագայի յոյսերով օրօրուող Հայուն համար կարեւոր է գիտնալ, թէ ի՞նչ տեսակ կառավարութիւն պէտք է ունենայ ապագայ Հայաստանը, եթէ (այստեղ խոշոր եթէ մը անհրաժեշտ է) մեզի ալ պզտիկ շնորհ մը ընեն պետութիւնները, քանի որ այս անգամ « Թըրքերով » չէ որ կը ներկայանանք, այլ՝ Խորինեան Հայրիկի ըսածին պէս՝ « Երկաթէ շերտիներով », այսինքն զէնքով:

Ապագայ Հայաստանի կառավարական գրութեան մասին, Նկատի առնելով մեզ չընդադադող ազգերն ու մեր միջավայրը, կը ներկայացնեմ հոս իմ անձնական (1) կարծիքս, որ գոհացում կրնայ տալ թէ՛ մեզ՝ Հայերու, և թէ՛ մեզի հետ ապրող զանազան ցեղերու և ազգութիւններու:

Եւ կը կարծեմ թէ Հայերն իրենց ազգային անկախութիւնը պահանջելով հանդերձ՝ բոլորովին զատ թագաւոր մը խնդրելու ետեւ չեն, այլ գոհ կը մնան ազատ իշխանի մը հովանաւորութեան տակ ապրելով, ինչպէս Լիբանանցիներն ու Սամոսիները, միայն թէ ԱԶՍՏ ըլլան և թիւրք կառավարութեան արիւնոտ

(1) Բարդութիւններու տեղի չտալու համար, կը շնորհակալ ըլլամ իմ լրագրողներուն:

ճիւղներէն փրկուին վերջնականապէս:

Ո՞վ պէտք է ըլլայ այս իշխանը: Այս իշխանը պէտք է ըլլայ Եւրոպացի մը, ընտրուած դաշնակից պետութիւններէն, այսինքն ֆրանսայէ, Անգլիայէ և Ռուսիայէ, որոնք Հայաստանի վերին հսկողութիւնը պիտի յանձնեն Ռուսիայի, քանի որ Ֆրանսա պիտի գրաւէ Սուրիան, իսկ Անգլիա՝ ամբողջ Միջագետքը, մինչև Պարսից ծոց:

Իշխանը, Հանրապետութեան մը նախագահին նման, հինգ կամ եօթը տարուան համար պէտք է ընտրուի, վերընտրուելու իրաւունքով:

Երկիրը պէտք է կառավարուի Սահմանադրական կառավարութեան մը ձևին տակ: Հայաստանի մէջ ապրող Բուրգեր, Թուրքեր ու Չէքքէներ՝ Հայոց հետ համահաւասար իրաւունքներ պէտք է վայելեն և իրենց ներկայացուցիչներն ունենան Հայկական Ազգային Երեսփոխանական ժողովին մէջ, ինչպէս նաեւ կառավարական միւս ժողովներուն մէջ:

Երեսփոխանական ընտրութիւններու համար տեղային ժողովրդեան թուին նայելու չէ, այլ երկրին մէջ գաւառական վարչական նոր բաժանումներ կազմելով՝ իւրաքանչիւր ազգի բնակչութեան պատմական, տնտեսական և քաղաքական գիտակցութեան ինչպէս նաեւ վճարուած կալուածական տուրքին քանակին համեմատութեամբ ըլլալու է: Այս արդիւնքին հասնելու համար նախ տարիներէ ի վեր առկա մնացած կալուածական խնդիրը լուծելու է: Յետոյ՝ քանակաւ տարիէ ի վեր տարութեան մէջ գտնուող տեղացի Հայերը բնիկ սեպելով՝ նոր մարդահամար մը կազմելու է, քանի որ համարեմբ ընտրութիւններու և կատարածներու երեսէն փախած հեռացած են անոնք:

Ոստիկանութիւնը կազմուելու է խառն տարրերէ և գրեւ-կարգալից զինուոր դասակարգէ, իսկ ոստիկանական բարձր պաշտօնեաները պէտք են ըլլալ Ռուս:

Կառավարութեան պաշտօնական լեզուն պէտք է ըլլայ ՀԱՅԵՐԷՆԸ:

Ուսերէնով միասին. բայց տեղական պէտքերու համաձայն կարելի է միւս լեզուներն ալ գործածել մի միայն դատարաններու համար, որպէս զի մեր դրացի տարրերուն ալ դիւրութիւն ընծայուի: Քուրդերէնը չի կրնար պաշտօնական լեզու դառնալ, քանի որ գիր և գրականութիւն չունի:

Չինուորական կրթութիւնը յանձնելու է ուս սպաներու: Սկսն քաղաքացի՝ անխոր՝ երբ քանակէկ տարեկան է, պարտաւոր է երեք տարի ծառայել բանակին:

Հայերն իրենց առևտրական բոլոր յարաբերութիւնները խզելու են ոչ-Դաշնակից պետութիւններու հետ, և մի միայն ուսական, ֆրանսական և անգլիական ապրանք գործածելու են: Հայաստան պէտք է ըլլայ Դաշնակից պետութիւններու արևելեան չուկան: Ազգային դրամով երկրին մէջ բացուելու են հայկական գործարաններ և առևտրական տուններ:

Ռուս կառավարութիւնը՝ Հայոց համար ընելիք գոհողութեանց փոխարէն՝ նիւթապէս ու բարոյապէս վարձատրուելու իրաւունք ունի: արդ՝ մաքսային դրութիւնը կապելու է մայր կայսրութեան հետ, որ է Ռուսիան. իսկ պատերազմի ժամանակ՝ հայ բանակն օգնութեան հասնելու է ուս զօրքին: Ասոնցմէ զատ՝ Հայաստանի մայրաքաղաքին մէջ կոթող մը կանգնելու են Հայերը, ուս ազա, տարար կայսրութեան յիշատակն յաւերժացնելու համար: Հայոց բոլոր եկեղեցիներուն մէջ ալ, պատարագի ժամանակ, մշտնջենական կերպով յիշելու է Նիկիոյոս Բ. ազատարար կայսեր անունը:

Փարիզ.

Կ. Յ. ԲԱՍՄԱՋԵԱՆ

Ն Ա Մ Ա Կ

ԱՄԵՐԻԿԱՆ ՄԻԱՅՈՒՆ-ՆԱԶԱՆԻՆԵՐԷՆ

Ֆրէգնո, 25 փետր. 1915

Ամսէ մը ի վեր է որ Ամերիկահայութիւն սկսած է շարժիլ և ամէն քաղաքներէ մէջ ալ կը կազմակերպւին հրապարակային ժողովներ դրամ

հանգանակելու և կովկաս զրկելու համար, Ներկայիս Ամերիկայի մէջ կան 3-4 դրամահաւք մարմիններ. Ա. Դաշնակցութիւն, Բ. Միջկուսակցային համերաշխութիւն որուն միացած են Հին և նոր Հնչակեաններ, Ռամկավարներ, կղերականութիւն և ազայութիւն. Գ. Հայ Բարեգործական ընդհ. միութիւն:

Դաշնակցութեան գործունէութիւնը վերջիշած մարմիններու էն արդիւնաւորն է. Միջկուսակցային համերաշխութեան խզումից անմիջապէս յետոյ, Դաշնակցութիւն առանց վհտակելու հրապարակ հանեց իր գործիչներ հանգանակութիւն սկսելու համար: Ուրախ ենք տեսնելով որ 4-5 շաբաթուան մէջ Դաշնակցութիւն կրցաւ հանգանակել մօտ 70.000 տղար, ի բաց առեալ այն քաղաքներ որոնք թէև անոնց գործիչներին նախաձեռնութեամբ հանգանակած են, բայց «Հայրենիք» ի միջոցաւ չեն զրկել «Ազգային Բիւրօ» ին, այլ իրենք ուղղակի զրկել են:

Իսկ Միջկուսակցային համերաշխութիւն, հակառակ իր մեծաշունչ ազմուկին և եկեղեցական մարմիններին, չկրցաւ գէթ մինչ հիմայ պատկել իրեն վրայ դրուած յոյսերը: Շատեր կը դարմանան որ մի կուսակցութիւն աւելի յաջող է դուրս եկած քան միջկուսակցային համերաշխութիւնը որ իր մէջ ունի 3 քաղաքական կուսակցութիւն, եկեղեցականութիւն և ազայութիւն: Պատճառը շատ պարզ է, որովհետև Դաշնակցութիւն հրապարակաւ կը խոստանայ ժողովրդին իրեն տուած դրամի 100ին 100ը կովկաս զրկել «Ազգային Բիւրօ» ին. մինչ անդին Միջկուսակցական համերաշխութիւնը մօթ հաշիւներով կը խոստանայ 100ին 25ը միայն կովկաս զրկել: Իսկ մնացածը ո՞ւր, այդ Ստամբուլ գիտէ երկնքին մէջ, իսկ երկրի վրայ՝ իր փոխանորդը Մուշեղ եպիսկոպոս, Բնական էր որ այս յայտնի պատճառներով անոնք չպիտի կրնային յաջողիլ: Եթէ անոնք այս մօթ հաշիւներով հրապարակ չը գային, վստահ կարելի էր ըսել որ անոնք աւելի կը յաջողէին: Ուրեմն իրենց այս ընթացքով ստանալիս ըրին ազգի ներկայ սահմանական պահանջն ու շահերը, միայն ու միայն իրենց եսի և մօթ հաշիւներին մէջ յաջողելու համար: Մեղքը որ մեր եկեղեցականներ ժողովրդի անաշտ հովիւ ըլլալէ դադարած՝ այս կամ այն կուսակցութեան քօյին տակ՝ կուսակցութիւնները իրար գէժ կը գրգռեն և ապա ոյժեր կը ջրասն հայու այս նուիրական օրերը:

Փաստեր և գործեր նկատի առած, վստահաբար կարելի է ըսել որ Դաշնակցութեան ձեռնարկած հանգա-

նակութիւնը շուտով 100.000 տղա, ըի կը հասնի և թերեւ կրկնը լինի միւս բոլոր հատուածներու հանգանակած գումարին եթէ երբեք վերջիններս նախաձեռն գաւեր չարեն և սփայի չգիմեն:

Պաշտիկ ԽԱՉԿՈՆՅ

Բ. Գ. Սան Ֆրանչիսկոյի Աշխարհահանգէսի բացումը տեղի ունեցաւ փետր. 20ի շաբաթ օր: Առաջին օրը Աշխարհահանգէսի վայրը գացած էին 300.000 հոգի, հակառակ պատերազմիկ երկիրների գեշ դրութեան: 1904ի Սթ. Լուիսի Աշխարհահանգէսի բացման օրը՝ միայն 187.000 հոգի գացած էին: Փետր. վար 19ի ուրբաթ օր Ֆրէզնօ եկան Արեւելքի նահանգներէն 500ի չափ Քալիֆօռնիոյ պտուղ սպառող ընկերութեանց գործակալները իրենց ընտանիքներով: Ֆրէզնօն ի պատիւ անոնց տուաւ ճաշասեղան և ապա պարահանգէս մը որուն կը մասնակցէր Ֆրէզնօի ժողովուրդը անխնայ արարար:

ՆՈՅՆ

ԱՄԵՐԻԿԱՆԱՅԵՐԻ ՆՊԱՍՏԸ ԿՈՒԿԱՍԻ ՀԱՅ ԿԱՍԱՌՈՐՆԵՐԻՆ

Ուրախութեամբ կը տեսնենք որ Ամերիկայի Հայերը, որոնք մեծամասնութեամբ Հայաստանցի գողթականներ են և իբրեւ Հայաստանցի իրենց կաշիի վրայ զգացած են Հայրենիքի ցաւերը և հետևապէս աւելի լաւ կըմբռնեն անոր պէտքերը, առատաձեռն նուիրատուութիւններով կը քաջայերեն կովկասի Հայ կամաւորները, իրենց կեանքն ու արիւնը թիւրքահայաստանի ազատութեան Ս. Գործին նուիրած այդ զիջողները:

Մեզ հասած «Հայրենիք» ի վերջին թուին (փետր. 27) մէջ կը տեսնենք որ միայն Հ. Բ. Դաշնակցութիւնը հաւաքած է արգէն Ամերիկայի մէջ 72.492 տղար և 17 սէնդ, որ մեր ֆրանսական դրամով կրնէ գրեթէ 362.465 ֆրանգ: «Դաշնակցութիւն էն գատ, ինչպէս յայտնի է ընթերցողներին, «Ազգային պաշտպանութեան» անունով յանձնախումբ մ'ալ կայ զանազան հոտանքներէ կազմուած որ կամաւորներին անունով Հանգանակութիւն կը կատարէ Ամերիկայի մէջ և թէև իր ձեռնարկը ինչ ինչ պատճառներով չկրցաւ Դաշնակցութեան յաջողութիւնն ունենալ, բայց կրորիկ գումար մ'ալ ան հանգանակած է, կան նաև մասնակի կատարուած հանգանակութիւններ որոնք ուղղակի թիֆլիսի «Ազգային Բիւրօ» ին զրկուած են և կամ էջմիածին վեհ. կաթողիկոսին որի հովանաւորութիւնը կը վայելէ «Ազգային Բիւրօ» ն: Մինչև այժմ

այս նպատակով Ամերիկայի Հայերին մէջ հանգանակուածների համագումարը կէս միլիոն ֆրանգը կանցնի արգէն: Ինչ սրտատրոփ յուզումով մը կը կարգայ մարդ Ամերիկայի հանգանակութեան հանգէսների նկարագրութիւնները. կիներ և օրիորդներ իրենց մնացած միակ հարստութիւնն եղող մէկ երկուկտոր զարդեղները կը տանին հանգանակութեան սեղանին վրայ: Նուէր կը մատուցանեն, վաճառուելու և արգիւնքը կովկասի Հայ կամաւորներին զրկուելու համար: Եւ երբ Ամերիկայի այսպիսի Հայահիններ ունի իր մէջ, դարմանալի չէ որ միլիոնաւոր ֆրանգներ կը գոյանան այնտեղ մեր բազմաշարք Հայրենիքի ազատութեան, մեր ազգային ամէնէն նուիրական և ամէնէն սուրբ գործին համար:

ԿԵԱՆՔԸ

Աշխարհ սպանդանոց մը դարձած է. անգործակալի մեռնի, զօրաւորին է կեանքը: Այլ դաշուն ու ձորը չնախարհիկ տեղեր չեն երևիր, այլ ճակատավայրեր, ուր ահաբեկ կռիւներ կը մղուին անթիւ էակներու միջև: Ամէն մարդ ստիպուած է մէջ է. ուր որ դառնաս, նոյն երկոյթը կը տեսնես, եոյն ստիպուի կռիւը համատարած և անսոյք. ախ մը հող չի կայ, ոչ ալ քար մը որ արիւնով ներկուած չըլլայ և զիտիներով ծածկուած: Հարիւր հազարներ մէկ ժամու մէջ կիշնան և մարդը անդիտակ, այդ գիտկներու արտագրած տաքութիւնէն զինովցած, կը խնդայ, բայց գիտէ թէ Հայրենիքը ապագային ազատ պիտի լինի:

Հայն ալ իր բամբին ինկածը այս ու այն միջոցով կը կատարէ կռուելով թուրքին գէժ կովկասի սահմանին վրայ, Ռուսիայի Յարի ազատարար բանակին միանալով: Հայուն համար պատերազմի փողը կեանքի առաջին օրէն հնչած է. Հայը իր ազատութեան համար անթիւ զոհեր տուած է արգէն, այժմ վերջին կոչն է «Մահ կամ ազատութիւն»: Ներկայ պատեհութեան հանգէպ անգամ մը ևս տակալու ենք ամէն գնով մինչև որ մեր նպատակին հասնինք: Ինչպէս կը կարգանք Ամերիկայի մէջ, անգութ թիւրքն ու Քիւրդ վերսկըսած են իրենց խաղը, հայ եղբայրները կը մօրթեն, աղջիկներ և կիներ կը բռնաբարեն, մանկիկներ սուխի ծայրը կանցունեն և իրենց գործած վայրենութեան վրայ կը ժպտին. ո՞վ չի կատարել երբ կը կարգայ այս տեսակ պագալի և արիւնոտ եղելութիւններ: Մենք Եւրոպա գտնուած Հայերս հեռուէն կը գիտենք այս ամէնը. բայց մեր կովկասի եղբայրները իրենց աչքերով

կը տեսնեն և սգի ի բռն կաշխատին հայ հայրենիքի ազատագրման համար: Ուստի մենք ալ ցոյց տանք արարած աշխարհին որ մենք Հայ ենք և Հայ ապրիլ կուղենք. նուիրենք մեր կարեաց համեմատ մեր չնչին նուէրներն անգամ մը ևս որոնք մեր ազգի համար այս տեսակ փափուկ պարագայի մէջ մեծ դեր պիտի կատարեն: Աղգեր պիտի ազգին իրենց արեան խրաջոցած ու ժովը. նոյնն է Հայուն համար ևս:

Սուրեն ԱՊԱՄԵՆ

Սիւրի. Պէլ-Ապպէս

1 մարտ 1915

ՌՈՒՍ ԶՕՐԱՅԱՆԱԿ ԹԻՒՐԿԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Պետրոգրադ, 18 մարտ

Մարտ 15ին, ժովեղերքի մեր դօրքերը տիրեցին Արխա. գիւղին և գրաւեցին Արխա. գետակի ալը: Նոյնպէս և Արտանուշի և Օլթիի գծին վրայ թիւրքերը ուժգին կերպով յետ մղուած են:

Պետրոգրադ, 20 մարտ

Ճարտի երկրամասին մէջ Ռուսերի անդադար յառաջնադարումէն ստիպուած, թիւրքերը խոփան կորստնցունելէ և Արգուինէն հեռանալէ յետոյ՝ իրենց պարէնաւորման կեդրոն ընտրած էին Արխա. նաւահանգիստը որ խոփաի հարաւակողմէն 20 հազարամէգր հեռուն է: Երէկ չէ առջի օր շաբաթ մը կռիւներէ յետոյ, Ռուսերը գրաւեցին այդ նաւահանգիստը որով թշնամին պարտաւորցուցին ալ աւելի գէպի հարաւ երթալով նոր կեդրոն մը հաստատուելու: Այս կերպով, Պսիթաի երկրամասի վերադարձումէն յետոյ, Ռուսերը հետզհետէ աւելի կը յառաջանան Սի ծովի եղերքի մասին: Լաղիթանի մէջ և շուտով պիտի բստիպեն թիւրքերին բոլորովին քաշել Օլթիի երկրամասէն, վախճալով որ իրենց նահանջի ճանքան կը կրտրուի: Ռուսերի այս յառաջնադարումը թիւրքերը պիտի զրկէ նաև էրզրում ազմամթերք և պարէն զրկելու միջոցներէն:

ՏԱՐՏԱՆԷԼԻ ՌՄԲԱԿՈՐՈՒՄԸ

Աթէնքէն կը հեռագրեն մարտ 17ին. Ալանները վերջնայ շատ մը նաւեր այս գիշեր երեք մարտանաւերի պաշտպանութեան տակ, որոնց մէ մին էր ռուսական «Ալբրոս» ծանուր, թափանցեցին նեղուցներին մէջ ուր բաւական թաւով ահաներ վերուցին որոնք նաւատորմի շարժումներին դժուարութիւն կը պատճառէին: Թիւրքական մարտկոցները առոնց վրայ ուղղեցին ստատիկ կրակ մը որին ուժգին կերպով պատասխանեցին դաշնակից յաժառանգները, կռուի միջոցին հակաթորփիլանաւ մը թեթեւ կերպով զնաւուցեալ:

ինչ ինչ տեղեկութիւններէ հա-
մաձայն՝ այժմ Տարտանէլի մէջ և
Մարմարի ծովի երկու եզերքնե-
րին վրայ 180.000ի չափ թիւրք
զօրք կայ եղեր։ Ատոնցմէ 40.000ը
կայիպոլի թերակղզիին մէջ, 30.000ը
Եւրոպական թիւրքի մէջ և մնա-
ցածն ալ նեղուցների ափական ե-
զերքին վրայ սփռուած են եղեր։

Կիմացուի թէ թիւրքերը թըն-
գանթներ կը զետեղեն մայրաքա-
ղաքին մօտակայ բարձունքը, եւրո-
պական և ասիական ծովեզրներին
վրայ։

— Թէնէտոսէն Հոմի «Ճիօրնալէ
տ'իտալիա» լրագրին տրուած հեռա-
գիր մը կիմացնէ որ Տարտանէլի
աւերակոծման առաջին օրը թիւրքե-
րէն 20 սպայ և 300 զօրք սպան-
նուած է։ Իսկ երկրորդ օրը 1.000ի
չափ մարդ մեռած է որոնց մէջ է և
Տարտանէլի գերմանացի հրամանա-
տարը Ֆոն Քլօք, 8 գերմանացի ըս-
պայներ թաղուած մնացած են ամ-
բողի մը փլատակներին տակ։ Կըս-
ւի թէ Վիլհելմ կայսրը հեռագրով հը-
րամայեր է «Կէօպէն» և «Պրէս-
լաւ»ի հրամանատարներին որ իրենց
նաւեր չյանձնեն, այլ օդը հանեն ի
հարկին։ այդպիսի հրամաններ տըր-
ւեր են նաև այն 24 գերմանական
նաւերին համար որոնք թիւրքական
լուրերին մէջ կը գտնուին։

Կերևի թէ թիւրքական նոր մայ-
րաքաղաքը պիտի լինի այժմ Գո-
նիա։ Գերմանացիները ականներ
գրեր են Հայտար փաշայի կեդրոնա-
կան կայարանին տակ, այնպէս որ
կարենան զայն օդը հանել դաշնակից
նաւատորմի հոն հասած բազէին։

Աթէնք, 19 մարտ

Թէնէտոսէն եկած լուրերը կի-
մացունեն որ առաւօտեան ժամը 8ին
դաշնակիցների նաւերը մօտան նե-
ղուցներին մէջ։ Առջին կերթային
«Գուին-էլիզապէթ», «Օսէան», «Ին-
ֆլէքսիպլը», «Ալամէմոն», «Լորտ-
նէլտոն», անգլիական ուրիշ հինգ նա-
ւեր ալ անոնց ետեւէն կերթային, յե-
տոյ ֆրանսական նաւերը՝ «Կօլուա»,
«Սիֆրէն», «Պուլէ» և «Շարլը-
մաներ»։ Օդը շատ լաւ էր։ Կը լըս-
ւի թնդանթների գոռումը որոնք
Սարոսի ծովածոցէն անուղղակի նը-
շանառութեամբ կը ուղարկուեն Գի-
լիտ Պաշրը։ Նեղուցների բերանը
կեցող նաւերը իրենց թնդանթներ
կարձակեն Տարտանէլի և Գիլիտ
Պաշրի վրայ։ Նաւերը կարգով շար-
ւած են Գուլգալէն մինչև Քասան-
գինա։ Կը յառաջանան մինչև Գա-
վաֆանիա ուր կրակ կը բանան և օդը
կը հանեն Տարտանէլ քաղաքի ստու-
րուր գետեզուած վառօդարանը որի
վրայ նոյնպէս ուսմբեր ինկած էին։

Չիմէլիքի, Գիլիտ Պաշրի և Եւր-
պոլ-Թապիաի ամրոցները ուժգին
կերպով պատասխանեցին։ Ռուսները
կիլիան նաւերի շուրջը, մի քանին
միայն նաւերին վրայ։ Շոգենաներէ
մին խիզախեց զէպի Տարտանէլ ուժ-
գին կերպով ուղարկուեցաւ և պար-

տաւորուեցաւ յետ քաշուի։ Ֆրան-
սական շոգենա մը, որի անունը
յայտնի չէ, մի քանի տեղէ փնտռուե-
ցաւ։ Ռուս մը ինկաւ «Ինֆլէք-
սիպլ»ի վրայ և պայթելով վիրաւո-
րեց շատեր որոնք հիւանդանոց չո-
գենաւը փոխադրուեցան։ Տարտանէ-
լի քաղաքը բոցերի մէջ է։ Ժամը
6ին ամէն բան վերջացած էր։ Գոր-
ծողութիւնը պիտի վերսկսի գիշերը։
Ընդհանուր առմամբ, ամրոցներէն
շատերը մեծ փնտներ կրած են։

— Ֆրանսական ծովային նախա-
րարութիւնը մարտ 19 թուով հե-
տեւալ պաշտօնական զեկոյցը հա-
ղորդած է լրագիրներին։ «Մարտ
18ին, Տարտանէլի մէջ գործողու-
թիւնների միջոցին, դաշնակիցների
նաւային ուժերը խիստ սաստիկ թըն-
գանթածութեան ենթարկուեցան
և նեղուցին մէջ ծփուն ականների
բաղխուեցան։

Ֆրանսական և անգլիական զրա-
հաւորները ուժգին կերպով ուրա-
կոծեցին Քիլիտ Պաշրի, Չանադ
Գալէսիի, Սուան-Տէրէի, Տարտանո-
սի և Քէֆէս հրուանդանի ամրոցնե-
րը։ այդ օրի կռուի միջոցին ձեռք
բերուած արգիւնքները զգալի կո-
րուստներ արժեցին։ «Պուլէ» ըն-
կերպուեցաւ ականի մը պայթումին
հետեւանքով։ «Կօլուա» առ այժմ
կռուելու վիճակի մէջ չէ, թշնամիի
կրակին պատճառած փնտներին հե-
տեւանքով։ Անգլիական նաւատորմն
ալ նոյնպէս փնտներ ունեցաւ։ Իր
զրահաւորներէ երկուքը ընկղմուե-
ցան ականների բաղխուելով։ Այդ
կորուստներ, որչափ ալ ցուալի լի-
նին, գործողութիւնների ընթացքը
չպիտի կասեցունեն։

«Պուլէ»ի պատահարին լուրը հա-
սածին պէս, ծովային նախարարը
խոյն հեռագրեց «Արի Գ» մար-
տանաւին որ Սիւրիաի ծովեզրերը
կը գտնուի, երթալ «Պուլէ»ի տեղը
բռնել։ «Պուլէ»ի նաւատորմների վի-
ճակին վրայ տեղեկութիւններ գեռ-
չեն հասած մեզ մի քանի զեկոյցնե-
րի համեմատ կարելի է հաստատել
թէ նաւազների մէկ մասը, որոնց
թիւը չէ կարելի ճշգրել, աղաւառած
է։

— Անգլիայի ծովային նախարա-
րութեան մարտ 20ին հաղորդած
պաշտօնական ընդարձակ զեկոյցէն
կը քաղենք միայն հետեւեալ հա-
ւածները։

«Տարտանէլի մէջ նեղուցին ներ-
սը տուր օրի չափ ականների վեր-
ցուելէն յետոյ, անգլիական և ֆրան-
սական նաւատորմներ երէկ առաւօտ
ընդհանուր յարձակում մը ըրին կի-
ճի ամրոցներին վրայ։ . . . (Այս-
տեղ կը պատմուին մարտանաւերի
գործողութիւնները և 3 հասի ըն-
կերպուելն ու մէկին ալ — Gaulois —
փնտսուիլը)»

Ռաբակոմութիւնն ու ականների
վերցուելը դադարեցան գիշերը։ Ան-
կարելի է դեռ ճշգրել թիւրքական
ամրոցների կրած փնտներին չափը։

որոնք ենթարկուեցան շատ հզօր ոյ-
ժերի ուղղակի և երկարատե կրա-
կին։ Չրահաւորները ընկղմուեցան
այնպիսի կէտերի վրայ ուրկէ վեր-
ցուած էին հաստատուն ականները։
բայց նեղուցների հոսանքները հոն
քշեր բերեր էին ծփուն ականներ։
վտանգ մ'է այդ օրի դէմ պէտք է
որ մասնաւոր կերպով մը զգուշու-
թիւններ ձեռք առնենք։

«Գուին» և «Իմրէլէպէս» զրահա-
ւորները Անգլիայէն զրկուեցան կոր-
սուածներին տեղը բռնելու համար
«Քէֆէս» որ անգլիական նաւատորմը
իր նախնական ուժին վերածուած
պիտի լինի Տարտանէլի մէջ։

— Ֆրանսական «Կօլուա» մար-
տանաւը որ գործելէ մը փնտնուած
էր Տարտանէլի մէջ, իր միջոցներով
բաւական չտկուեր է այնպէս որ պի-
տի կրնայ Մալթա դալ և հոն քիչ
ժամանակի մէջ վերանորոգուելէ յե-
տոյ դարձեալ Տարտանէլ պիտի եր-
թայ։

— Չեռնհոս անձերէ վերջերս ըս-
տացուած տեղեկութիւններին նայե-
լով, դաշնակից նաւատորմներին Տար-
տանէլի մէջ կատարած գործողութիւն-
ները շատ յաջող արգիւնքներ ունե-
ցած են, այնպէս որ եթէ օգերը նե-
րեն, հազիւ մի քանի շաբաթ պիտի
տեւ որ դաշնակից նաւատորմները
կարենան խաբիսի նետել Ռակեղլի-
րի մէջ։ Նաւատորմներին կրած վը-
նասը ձեռք բերուած արգիւնքներին
ֆաւսմատութեամբ շատ մեծ բան մը
չէ։ Արդէն ոչ ոքի մօտէն կրնար
անցնիլ թէ կարելի է առանց զոհողու-
թեան անցնիլ Տարտանէլի նեղուց-
ներէն և տիրել Կապոլին։

Գործողութիւններն աւելի դիւրա-
ցունելու համար, Տարտանէլի նեղու-
ցի զրաւուած տեղերի ծովեզրերը
զօրքեր յամաք պիտի հանուին, թէ
ցամաքէն և թէ ծովէն գործակցու-
թեամբ յառաջանալու համար Կապո-
սի վրայ։ Արդէն ֆրանսական զօրա-
բանակներ կազմ և պատրաստ կը
գտնուին այդ նպատակի համար։

ՉԻԻՆԻ ՌԻԲԱԿՈՄԻՄԷ

Աթէնքէն հեռագրած են մարտ 16ին.
Իրազեկ աղբիւրէ հետեւեալ մանրամաս
տեղեկութիւններն առնուած են այն գոր-
ծողութիւնների վրայ որ դաշնակից նաւա-
տորմը կատարեց Չիինի դէմ։ «Փետրվար
25ին Ն. Տ. մարտ 5) անգլիաֆրանսական
նաւաբաժինը որ 3 զրահաւորներէ կը
բաղկանար մի քանի տափանաւներով մէկ-
տեղ, ուղարկուեց Այի Սոբիլիոսի մօտ ծո-
վեզրին մարտկոցներն ու արտաքին ամրո-
ցը։ Ռաբակոմութիւնը տեղի մինչև փետր.
24, ամրոցը կը զիմանար ինչպէս նաև
եղեզներին ետեւ ծածկուած մարտկոցները։
«Փետրվար 24ին, վալիին ներկայացու-
ցիլը Ամերիկայի ընդհանուր հիւպատոսին
հետ մէկտեղ եկաւ ծովակալին շոգենաւը
որ Վուրաի նաւակայքը կեցած էր։ Ճո-
վակալը Չիինի յանձնուելը պահանջեր է
եղեր որի համար 24 ժամի պայմանաժամ
մը տուեր և յետոյ 48ի բարձրացուցեր է
եղեր։ Թէ ինչ է եղած հետեւանքը, յայտ-
նի չէ։ «Սիֆրէն»ը վերսկսեց ուղարկու-
նէն։

Նոյն տեղէն 17ին տրուած հեռագիր մը
կրտէ թէ առժամանակեայ դադար մը
տրուած է Չիինի ուղարկուած թիւն
ծողութիւններին։ Թիւրքերն առկէ կօ-
տուին նորոգելու համար իրենց մարտկոց
ները և ամրոցների փնտնուած տեղերը։

Աթէնք, 19 մարտ

Միտիլէնէն (Միտիլի կղզի) եկած հե-
ռագիրները կիմացունեն որ Չիինի ծո-
վեզրերին և ծովափորի մարտկոցներին
մեծ օգնութիւններ հասեր են եղեր և թէ
ամրոցների նորոգութիւնը կը շարունակ-
ւի։ Նաւաբաժին ամրոցը անփնտ մնացած է.
ականներ դրուեր են եղեր Գլապոմէնի մօ-
տակայքը։ Թիւրքական ամրոցների լու-
սարձակները ծովը կը լուսաւորեն ամրոց
գիշերը։

ՌՈՒՍ ՆԱԻՍՏՈՐԻՐՎՐՎՈՒՄԻՆ

Պետրոգրադէն կը հեռագրեն մարտ
20ին. «Պաշտօնապէս կը հաստատու-
ւի թէ ռուս նաւատորմը մօտեցած
է վոսփորի արեւմտեան ծովեզրին։
Այդ լուրը մեծ երկիւղ պատճառած
է Կապոլի մէջ։»

ԹԻԻՐԵԱԿԱՆ ՎԱՅՐԱԳՈՒԹԻԻՆԵՐ ԱՏՐՊԱՏԱԿԱՆԻ ՄԷՋ

Չուդայէն կը հեռագրեն մարտ 21ին.
Թիւրքիայի հիւպատոս Բաղդադ
պէյ, 70 ասքերներ զուլին ան-
ցած, յարձակեցաւ Ռաբիաի ամե-
րիկեան միսիոնարների տան վրայ
ուր 15.000 օրթստօք քրիստոնեայ-
ներ ապաստանած էին։ Հիւպատոսը
տունէն դուրս հանեց 3 քահանայ և
2 սարկաւազ որոնք փողոցները պը-
տրտցունելով և անոնց վրայ նախա-
տինքներ տեղադրելով անգլիական ծեծել
տուաւ։ Թիւրք հիւպատոսը միսիո-
նարների տան բակին մէջ կախաղան
մը կանգնել տուաւ, միսիոնարները
կախելու համար։

Տ. Ալէն, ամերիկացի միսիոնարը,
որին շատ նեղութիւններ տը-
ւած էին, յաջողեցաւ երկու պատ-
ւիրակ զրկել Սալմաստ, խնդրելու
համար որ ռուս զօրքեր դան պաշտ-
պանել քրիստոնեայները որոնք
անկարող է ալ պատասպարել միսիո-
նարութիւնը։

ՏԵՂԱԿԱՆ

«Բաթիկալ» օրաթերթին մէջ կը
կարդանք որ Մարտիլլ ապաստանած
80 օսմանեան հպատակներ, որոնք
զինուոր լինելու փիճակին մէջ (mobili-
sable) կը գտնուին և որոշ արհեստ
ու գործ մը չունին այստեղ, երկու-
շաբթի առաւօտ ժամը 11 1/2 շոգե-
կաւքի գնացքով և դասակ մը զօր-
քերի հակողութեան տակ ճանաչ
հանուած են դէպի Ֆրիլիլէ։ Ատոնք
ճանապարհի շինութեան զոնաղան
աշխատանքների պիտի յատկացուին
Գարասքնի շրջանակին մէջ։

Տէտէսպաճէն կիւսացունեն որ Միգրիանուպօլի (Լաիքէ) պատե-
րազմական ատեանը լրտեսութեան
մեղադրանքով մահի դատապարտեր
է 7 յունահայտականներ և 3 պու-
կարներ: Մահալճիւն անմիջապէս
գործադրուեր է:

— Լոնտոնի օրաթերթերին ուղ-
ղուած հեռագիրը մը կըսէ որ Գեր-
մանացիներն այն կարծիքն ունին
թէ Կ.պօլիսը չպիտի կրնայ զիմադ-
րել զաշխարհներին, չնայելով վեր-
ջերս շինուած բոլոր ամրութիւննե-
րին: Ամեն օր նորանոր ձերբակա-
լութիւններ կը կատարուին, վախճա-
լով թէ խռովութիւններ պիտի ծա-
ղին: Անցած շաբաթ 400 հայեր
բանտարկուեցան:

ՀԱՄԵՐՈՊԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Պատերազմի Աստուածը Գերմաններին
դէմ բարկացած նորէն սկսեց է երես դար-
ձունել անոնցմէ: Թէ՛ արեւմտեան և թէ՛
արեւելեան ռազմադաշտերին վրայ Գեր-
մանները պարտութիւններ կրելով կը ստիպ-
ւին յետ քաշուիլ:

Ռուսները մեծ յաղթութիւններ սկսած
են տանիլ: Կարծես զարուհը նոր ուժ և
նոր կեանք բերաւ իրենց: Ոչ միայն յետ
կը մղեն Գերմանները ռուսական Բոլո-
նիաէն, այլ և յեղակարծ ու արագ յառաջ
խաղացումով մը մտած են այժմ Արևե-
լեան Բրուսիարի հիւսիսային ծայրագա-
ւանները, այն պէս որ Գերման զօրքերը
ձանր կորուստներ և խուճապի մատնուած,
կանաչարեն փախչիլ յաղթական Ռուսերի
առջևէն: Այդ երկրամասի մէջ գտնուած
շատ մը զիւղերի և քաղաքների տիրած են
այժմ Ռուսները:

Ռուսերն Աւստրիայի մէջ ալ մեծ յաղ-
թութիւն մ'ունեցան: Բրգէմիսլ բերդա-
քաղաքը որ ամրաներէ ի վեր պաշարուած
կը զիմադրէր, մարտ 22ի առաւօտ անձ-
նատուր եղաւ Ռուսերին: Վերջերս բեր-
դապաշտ զօրքերի մէկ բաժինը յուսահատա-
կան փորձ մ'ըրաւ ռուս բանակը ձեղքելով
զուրս ելնելու, բայց իր 3/4 մասը կոր-
սնցուց և 107 սպայ, 3,954 զօրք ու 16
մեղրայէտ ինկան Ռուսերի ձեռքը: Բրգէ-
միսլի այժմ անձնատուր եղող զօրքերի
թիւը 100,000էն աւելի կը լինի: Այդ
քաղաքն առնուելով, 150,000 ռուս զօրքեր
որոնք անոր պաշարման յատկացուած էին,
ազատ կը լինին այժմ ուրիշ ճակատա-
մարտների յատկացուելու: Դէպի Գրադո-
վի և Զուլդարիա տանող ճանքան հարթ-
ւած է այժմ: Ռաբախութեան մեծ ցոյցեր
եղած են Պետրոգրադի մէջ, Բրգէմիսլի
առնուելուն առթով:

Արեւմտեան ռազմադաշտին վրայ ալ
զաշխարհից զօրքերը Պէլժիգէն և Ֆրան-
սի սահմանակից գրաւուած մէկ փոքրիկ
մասնէն հետզհետէ կը վտարեն Գերմաննե-
րը, որոնք իրենց պարտութեան վրէժը յու-
սահատարար լուծելու կեննեն: Շաբաթ օր
մի քանի օգնականներ զիւղերայն նորէն
Փարիզի վրայ եկած և ռուսներ նետած
էին, հանդարտ բնակիչներ սպաննելու
համար: Մէկ մարդ մեռած և մի քանիներ
վիրաւորուած են: Զգուշութիւններ ձեռք
առնուեցան այդպիսի զէպքերի կրկնու-
թեան դէմ:

Հին Տոմար Նոր Տոմար

ՅՈՒՆԻՍ ՅՈՒՆԻՍ

- 1 Գլ. Փանդուռն բանտին Պաս-
թիլի որ ի Փարիզ (1789) և
սկիզբն մեծի Գեղարիսու-
թեան Ֆրանսացւոց որք տո-
նեն զայս օր իբրև զտոն ազ-
գային (Fête Nationale):
- 2 Եւ. Ս. Եսայեայ մարգարէին:
- 3 Ուր.
- 4 Դ. Ս. Թադէոսի առաքելոյն մե-
րոյ և Սանդիստոյ կուսին:
- 5 Կիր.
- 6 Բլ. Կիպրիանոսի եպիսկոպոսին
և 45 վկայիցն և կուսանացն
Յուստինեայ, Եւփիմեայ և
Քրիստինեայ:
- 7 Գլ. Աթանաղիոսեայ եպիսկոպո-
սին և տասն աշակերտաց նո-
րին և հինգ վկայիցն:
- 8 Գլ.
- 9 Եւ. Ս. Նախահարցն Ադամայ,
Արեւի, Սեթայ, Ենովքայ,
Ենովսայ, Նոյի, Մեքիսեդեկի,
Արաշամու, Իսահակայ, Յա-
կոբայ, Յովսեփայ, Մովսիսի,
Ահարոնի, Եղիազարու, Յե-
սուայ, Սամուէլի և այլոց
նախահարց:
- 10 Ուր. Տճ. Տարեդարձ վերահաս-
տառութեան Օսմանեան Սահ-
մանադրութեան (1908):
- 11 Եւ. Որդւոց և թոռանց Ս. Գրի-
գորի Լուսաւորչի մերոյ, Ա-
րիստակիսի, Վրթանիսի, Յուս-
կանն, Գրիգորիսի և Դանիէլի:
- 12 Կիր.
- 13 Բլ. Մակարայեցւոցն Եղիազարու
քաջանային և Շամունեայ և
Եօթն որդւոց նորա:
- 14 Գլ. Երկրորդական փոքր մարգա-
րէիցն՝ Ովսեայ, Ամովսայ,
Միքիայ, Յովելեայ, Արդիոս,
Նաուամայ, Ամրակումայ, Յով-
նանու, Սոփոնեայ, Անգեայ,
Զաքարիայ և Մաղաքիայ:
- 15 Գլ.
- 16 Եւ. Սոփիայ և երեց զստերացն
Պիտտոսի, Էլյպիսի և Ագապեայ:
- 17 Ուր. Տճ. Էլվի ի Էլամի պա-
նուր, Սամ Էլլի (Սկիզբն ա-
ւուրց Ենիկ աստեղն):
- 18 Եւ. Պետրոսի հայրապետին,
Վրասայ եպիսկոպոսին և Արի-
ստոյմայ սարկաւազին:

ՕԳՈՍՏՈՍ

- 19 Կիր.
- 20 Բլ. Անտոնի ճգնաւորին:
- 21 Գլ. Թէոդոսի թագաւորին և
Եօթն մանկանցն Եփեսոսի:
- 22 Գլ.
- 23 Եւ. Կիրակոսի և մօրն Յուդի-
տայի:
- 24 Ուր. Տճ. Անգղիոյ Էլեամի պա-
նուր (Վերջ աւուրց Ենիկ ա-
ստեղն):
- 25 Եւ. Աթանասի և Կիրիլի հայ-
րապետացն:
- 26 Կիր.
- 27 Բլ. Վահանայ զօղճնացւոյն և
վկայիցն Գորգիոսի, Պողիքոսի
և Գրիգորիսի:
- 28 Գլ. Տրիփոնի, Պարսամայ և
Ոնոփրիոսի ճգնաւորին:
- 29 Գլ.
- 30 Եւ. Եւդիմեայ կուսին և հօր
նորա Փիլիպպոսի և մօր Եռ-
րա Կղզեայ և երկուց եղ-

բարցն Սերգեայ և Ապիտոնի
և երկուց ներքինեացն:

ՕԳՈՍՏՈՍ

- 1 Եւ. Գրիգորի Աստուածարանին:
- 2 Կիր. Լանց. Էրափոխումն Ս.
Աստուածածնի (Assumption):
- 3 Բլ. Կայիցն Եւդիմեայի, Մա-
կարիոսի, Վաղերիոսի, Կան-
դիոսի և Ակիլիասայ:
- 4 Գլ. Անդրէի զօրավարին և բա-
նակի նորին և Կալիսիկոսի և
Գամմետայ վկայիցն:
- 5 Գլ.
- 6 Եւ. Անդրիանոսի և կնոջ նորա
Անատոլայ, Թէոգորոսի և
Եւթիմիոսի վկայիցն:
- 7 Ուր.
- 8 Եւ. Սիմեոնի Ս. Ժողովոյն 200
հայրապետացն:
- 9 Կիր. Բարեկենդան Աստուա-
ծածնի պահոց:
- 10 Բլ.
- 11 Գլ. Ըստ Տոմարի մերոյ Նաւա-
սարդ, և Տարեմուտ Ռեկի
(1365) Թուականին Հայոց
ըստ Յայրապետաց:
- 12 Գլ.
- 13 Եւ.
- 14 Ուր.
- 15 Եւ. Տոն Շողակաթի Ս. Էլ-
միածնի, ըստ տեսեան Ս.
Գրիգորի Լուսաւորչի:
- 16 Կիր. Վերափոխումն Ս. Աստ-
ւածածնի: (Զկնի Ս. Պատա-
րագի՝ օրհնութիւն խաղողոյ):
- 17 Բլ. Բ. օր Վերափոխման Յի-
շատակ մեռելոց:
- 18 Գլ.
- 19 Գլ.
- 20 Եւ.
- 21 Ուր.
- 22 Եւ.
- 23 Կիր.
- 24 Բլ.
- 25 Գլ. Յովակիմայ և Աննայի՝
ձնողաց Ս. Աստուածածնի
և կանանցն Իւղաբերից:
- 26 Գլ.
- 27 Եւ. Երեմիայ մարգարէին:
- 28 Ուր.
- 29 Եւ. Առաքելոցն Թովմայի, Յա-
կոբայ և Շամունի:
- 30 Կիր. Գիւտ գօտուոյ Ս. Աստ-
ւածածնի:
- 31 Բլ. Ստեփաննոսի Ունեցւոյն
և վկայիցն Գոհարինեայ, Ծա-
միգոսի, Տուքիլոսի և Ռա-
տիկոսի:

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

Ա. Զ. Գ.

Մեր ընթերցողների գիւրութեան
համար կը տեղեկացունենք որ Մար-
սէլի մէջ Արմենիան հատով կա-
րելի է ստանալ, Արմենիայի գրասե-
նեկէն դատ, նաև Տիար Գ. Շահ-
լամեանի վաճառատան մէջ (15,
rue Longue-des-Capucins):

ԾԱՆՈՒՑ ԳԻՐՔԵՐ

Արմենիայի խմբագրատան մէջ ծախու
կը գտնուին, ի միջի այլոց, և հետեւեալ
գիրքերը, որոնց արժէքները նշանակուած
են իրենց առջև:

Մարսէլէն դուրս զրկելու ճանապար-
հածախքը զնոյն վրայ է. ուստի հա-
ւի դիւրութեան համար կը նշանակենք թէ՛
Մարսէլի մէջ ծախուելու գիները և թէ՛
փոստով ուրիշ քաղաք զրկուելու գիները:
Այս վերջինները փակագծի մէջ դրուած
ներն են: Արժէքը կանխիկ չստաց,
ւած գիրք չըրկուիր: Արձանագրուած (re-
commandé-registré) ծրարով ստանալ
ուղղորդելու պէտք է 25 սանդիմ աւելի զըր-
կեն իւրաքանչիւր ծրարի համար որ 2 ֆի-
լօն աւելի պէտք չէ կշռէ:

Մ. Վարժապետեան. ՅՈՒՆԻՍ Զ. Գ.
ԹՈՒՆԻ պատկերապարզ: (Երկրորդ հրատարակ.)
5 ֆրանք. (Մարսէլէն դուրս ճանապարհ-
պարհածախքով՝ 5 ֆր. և 60 սնդմ):
Հ. Գ. Մեքիսեդեկեան. ԳԻՐՔ Կամ յօդ-
ւած ԳՐԵԼՈՒ ԱՐՈՒՆԵՍԸ. Յաւել.
ւած՝ ԳԻՐՔ ԿԵՐԵԼՈՒ ԱՐՈՒՆԵՍԸ,
Գին 1 ֆր. 40. (ճ. 1 ֆր. 50 ս):
Հ. Գ. Վ. Գալիմպետեան. ՊԵՏԱԿԱՆ
ԹԻՒՆ ՀԱՅ ԼՐԱԴՐՈՒԹԵԱՆ. Հասար
Ա. Ի սկզբանէ հայ լրագրութեան
(1794) մինչև 1860. (Մէկ լուսա-
տիպ պատկերով): Վիէնա. 1893,
2 ֆր. և 50 սնդմ. (2.70):

Հ. Երեմեան. ՊԵՏԱԿԱՆ ԹԻՒՆ Արձակ
քնար 1909-1913 (Աստուծոյ ծած-
կանունով զանազան թերթերի մէջ Հ.
Ո. Երեմեանի բանաստեղծական սոսի-
զրածներէն ընտիր հաւաքածոյ մէջ
230 երեսներէ բաղկացած և գեղեցիկ
թղթի վրայ տպագրուած) 4 ֆր. (4.30)

Հ. Ա. Գոնտարճեան. ՆՈՐ ԸՆԹԵՐԸ
ԲԱՆ Նախնային և երկրորդական
գպրոցաց համար, ՈՅԴԵՍԸ. Մասն
Ա. Վեների 1913 (Ընտիր հատուած.
ներ պարունակող պատկերապարզ
(գիրք մ' ընթերցանութեան համար.
Գին 1.20 (1.40):

Նոյն Մաս Բ. (ՈՅԴԵՍԸ ն «նոր
Ընթերցարանի» տպ. Բ. մասը 320
երեսներէ բաղկացած ստուար հատոր
մէջ որ կը պարունակէ զանազան
զրագէտների գրի տարբերքներէն
ընտիր հատուածներ ընթերցանու-
թեան համար, ոտանաւոր կամ ար-
ձակ, և զօրգարուած է բազմաթիւ
գեղատիպ պատկերներով, ունի քաղ-
նաւոր, շատերն ալ կը ներկայացունեն
հայկական դէմքեր և հետաքրքրաշարժ
տեսարաններ: Ոչ միայն գպրոցա-
կանների համար ընտիր ընթերցարան
մէջ, այլ և զրական ճաշակ ունեցող
ամէն անձի ընթերցման յանձնարարելի):
Գին 2.35 (ճ. 2.70)

Գեորգ-Մետրոպ. ԳԻՐԻՍՏՈՆԵՈՒԹԵԱՆ
ՄՈՒՏԻՆ Ի ՀԱՅՈ Գրիգոր Լուսա-
ւորչէն առաջ. (Գինական ուսումնա-
սիրութիւն), Գին 1 ֆր. 25 (1.35):
Գեորգ-Մետրոպ. ՈՒՐԱ ԱՐ ՏՈՒ ԿԱՄ
Հայաստանի նախարարիները և իրենց
քաղաքակրթութիւնը (Գինական ու-
սումնասիրութիւն): 2.50 ֆր. (2.75)

ՏԵՐԵՆ—ԻՄՔԵԼԻՐ
Մ. ՓՈՐՓՈՒԳԱՆԱՆ
ՄԱՐՍԵԼ
Հայերէն Տպարան Մ. Փարբուպետեան
Le Gérant: François CARRIERE.
Marseille. — Imprimerie du Midi